

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
ИЮНИИН
12
Зулай эхин харгалзан
могой нарын 27
СРЕДА
гарагай 4
№110 (19450)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Июниин 12-Россида бүрин эрхэтэ
байдал соносхоһон үдэр

ЗУРГААН ЖЭЛДЭ – ЭРХЭ СҮЛӨӨГЭЙ ЗАМААР

Россин Федерациин гүрэнэй бүрин эрхэ сүлөө тухай Деклараци абаһан үдэрһөө хойшо зургаан жэл үнгэрбэ. Эдэ жэлүүдэй дүнгөөр орон соомнай политическэ шэнэ байгуулалта бэхижүүдэгдэнэ, тэрэнэй ашаар экономика хубилалтанууд хэгдэнэ.

Орёо хүндэушарнууд, түбэг бэрхэшээлүүд дайралдабашье, ороноймнай байдал яһала тодорхой хараатай боложо, үйлэдбэрийн уналгы, үнэ сэнгүүдэй дээшэлэлгы, мүн гэн зөөрийн үнэ сэнгэй бууралгы тогтоохо, хүн зоной нуудал байдалые хайн тээшэнэ хубилгаха найдал түрүүлнэ.

Россин гүрэнэй бүрин эрхэ сүлөө соносхоһон үдэрһөө хойшо үнгэрһэн зургаан жэл хада зарим тэды дүнгүүдые согсолхо, ороной хүгжэлтэдэ хэр зүб хараа шэглэл абтааб гэнэн тобшолол хэхэ яһала горитой болзор гэшэ. Июниин 16-да Россин Президентые хунгалын дүнгөөр саашада манай орон лмар замаар хүгжэхэб гэнэн асуудалда тодорхой харюу үгтэхэ байна. Демократиин, бүрин эрхэ сүлөөгэй, мүн гүрэнэй эрхэтэн бүхэнэй эрхэ сүлөөнүүдые хүндэлхэ замаар Росси дабшаха ёһотой гэжэ тоолонобди. Түүхын дабшалта гэдэргэ эрьехэгүй, үнгэрһэн сагнай бусалтагүй ошоо гэжэ ойлгохо ёһотойбди.

Буряад ороной олон үндэһяһатание Россин бүрин эрхэ сүлөөгэй үдэрөөр амаршалаад, июниин 16-най хүүлээр орондй мнай эрхэтэдэй аша туһада, тэдэнэй амин шухала асуудалнуудые шийдхэхэ хэрэгтэ хубилалтанууд үргэнөөр хэгдэхэ гэжэ найданабди.

Буряад Республикын Президент
Л. ПОТАПОВ.

Буряад Республикын Арадай Хуралэй Түрүүлэгшэ
М. СЕМЁНОВ.

СОВЕДУУДЭЙ ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ БОЛОХО НАЙНДЭР

Россин Федерациин бүрин эрхэтэ болгодоһоор 6 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэхэнь. Энэ найндэртэ зориулагдажа, Буряад Республикын ниислэл хотын Советүүдэй талмай дээрэ найндэр үглөөнэй 11 саһаа эхилхэ. Россин болон Буряадай Гүрэнэй тугууд мандуулагдаха, Гүрэнэй гимнүүд эдэлхэ.

"Росси - минии Эхэ орон" гэнэн зүжэглэгдэмэл найр болохо. Арадай ансамбльнууд энэ нааданда хабаадаха.

Удаань манай республикын олонийтын түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай митинг эмхидхэгдэхэ. Улаан-Үдэ хотын мэр В.А. Шаповалов сугларагшадта хандажа, үгэ хэлэхэ. Буряад Республикын Президент Л.В. Потапов үгэ хэлэжэ, ниислэлэй талмай дээрэ сугларһан хүнүүдые найндэрөөр амаршалха юм.

"Минии ерээдүй Росситай хамта" гэнэн концерт-наадан боложо, манай республикын элитэ мэдээжэ артистнууд, уран бэлигтэн хабаадаха байна.

Россин бага балшар үхибүүдэй зугаа наадан - парадаар энэ найндэр түгэсэхэ. Багашууд дуу дуулаха, хатар наадаха, гоё найхан хубсаһа хунар, авиатехническэ модельнүүдые харуулха байна.

Июниин 16-Россин федерациин Президентын хунгалтын үдэр

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЗОНДО ХАНДАЛГА

ХҮНДЭТЭ ЭСЭГЭ ОРОНОЙХИД!

Танай хэдэг ажалай болон ороние шэнэдхэлгын хараа шэглэлдэ үнэн сэхэ, реформнуудые бээлүүлгэтэй холбоотой зайлашагүй бэрхэшээлүүдые дабаха замда эрид тэсэмгэй, залан шууд байһанайтнай түлөө гүнзэги нэрэ хүндын, баяр баясхангай мэдэрэлтэйгээр таанадта ханданаб. Урда тээхи Президентын хунгалтын үедэ намайе дэмжэһэниетнай баясан дурданаб, орон дотор эхилһэн хубилалтануудта республикын зоной хамхалсаһание үцдэрөөр сэгнэнэб.

Табан жэлэй саана манай ороной түүхэдэ түрүүшын Президентээр хунгагдаа хэмби. Тэрэ тоодо танайшые үгэнэн дуунуудай ашаар. Энээгээрэ таанад манай Эсэгэ ороние демократгуримаар шэнэдхэлгын болон хэргэн хүгжөөлгын хараа замые дэмжэһэн байнат. Росси заатагүй хэргэжэ, уласхоорондын оршондо эзэлдэг байдалаа бэхижүүлжэ, экономика болон соёлой дэбжэлгын шатада орохо гэжэ тэрэ үедэ хунгалшадаа найдуулаа хэмби. Мүнөөдэр Росси ээм мөрөө сэхэдюулжэ байнхай. Хүн шэнги байдаг болохын тула бидэнэр булта олон юумэ хэжэ үрдинхэйбди.

Тиихэдэ, табан жэлэй саана, эрхэ сүлөөгүй байлга болон экономика хандаралые бидэнэр булта түргэнөөр аад, бэлэхэнээр дабаха гэжэ найдадаг байгаабди. Тэрэ үедэ реформнуудые эхилээгүй һаа, тэдэ реформнуудые эрид шууд бидэнэй эхилээгүй һаа, бидэнэр Россие халган хосороохо байгаабди. Зүгөөр ажабайдал тэрэн тухай манай ойлгомжо, бодомжонуудһаа орёо хүшэр байшоо. Мүн урда саһаа манда хүртэнэн үүргэ ашаае дабахань амар бэшэ байгаа.

Эдэ бүхэ жэлүүд соо Россие демократгуримаар шэнэдхэлгын

хараа шэглэлдэ эсэргүүсэлтэ нилээд шанга байгаа. Мүнөөшье хүрэтэр тэрэл зангаараа, хандаржа халаһан тоталитарна байгуулалтын модохир ойлгосонуудта, үндэһгүй үдгэрнүүдтэ үнэн байгшад, зөөриие шэнээр хубаарилжа, тогтонижоһон ниитын харилсаануудые эбдэхэ гэжэ оролдогшод үшөөл олон. Эрхэ сүлөөгүй, дээрэһээ гүрэнэй али бүхые шууд харгалзан тэдхэхын эрхэ байдалда ажаһууха заншалнуудтай олонийтэмнай хүшэрөөр хахасана. Бээ даагаа, өөрынгөө үйлэ ябадалнуудай түлөө харюу салгатай байха эрилтэ хүн бүхэндэ табидаг, даншые хүлээгдээгүйгөөр олдһон эрхэ сүлөөтэй олон түмэмнай хүндэхэнөөр эбсэнэ.

Реформнуудай үедэ үсоон бэшэ адуунууд ушаруулагдаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Бээ сагааруулхын тула бэшэ, харин бэрхэшээлүүдые, алдуу эндүүнүүдые тайлбарилхын тула иигэжэ хэлэхэ аргатайб: бидэ үйлэ ябадалнуудые түргэнөөр бээлүүлхэ баатай болообди, харин Росси шэнги асари ехэ ороние хубилган шэнэдхэхэ дүй дүршэл ондоо тээһээ олохын аргагүй байгаа.

Мүнөө реформнуудай табан жэлэй үнгэрөөд байхада, бидэ хүшэрхэн дүй дүршэлтэй болообди, тиин Россин Федерациин Президент ба Правительство шийдхэгдээгүй танай асуудалнууд тухай саг үргэлжэ мэдэжэ байдаг, мүн гүрэнэй засагай республиканска зургаануудтай харилсан, Улаан-Үдэдэхи, томо ба бага нуурын тогсонуудтахи байдалые тогтонижоруулха талаар алхамуудые бээлүүлнэ гэжэ таниие найдуулха хүсэлтэйб. Буряад ороной шахардуу шанга асуудалнууд Президентэ, гүрэнэй засагай бүхы шатын зургаануудта хиналтада байдаг. Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын, машина бүтээлгын, ой модоной ажахын

асуудалнуудые шийдхэхэ хэрэгтэй. Авиазагодые, сэрэгэй-промышленна комплексын республиканска бусад предприятинуудые мүн гэн сангаар хангалтын бэрхэшээлүүд бүхы Россин экономикадо хүндүүлхэйгээр үзэгдэнэ.

Социальна асуудалнуудые саг үргэлжэ ажаглан, харааһаа алдадаггүйб. Тодорхойбол, зоние продуктуудаар, гэр байраар хангалга, хургуулинуудые, хургуулида ороогүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые, элүүржүүлгын лагерьнуудые дэмжэлгэ мүн болоно.

Республикадахи экологическа байдал Президентын ханаа горитойгээр зобооно. Байгалай уһые ариг сэбэр зангаарнь улоохын тула модо бэлэдхэлгэ онсо технологёор ябуулагдаха ёһотой, сэбэрлэлгын түхээрлэнүүдтэ, промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудай хүдэмэридэ бүри хатуу шанга эрилтэнүүд табигдаха ёһотой.

Гэбэ яабашье, реформнуудые бээлүүлхэдэ, манай ушарһан бэрхэшээлүүд болбол, шэнэдхэлгэдэ эсэргүүсэгшэдэй хэлэдгээр, экономикын ба социальна халбарин хандарал эбдэрэл, эзэгүйгөөр зогсолго бэшэ, харин имагтал бэрхэшээлүүд болоно ха юм. Таанад өөһэдөө харанат, экономика бүрин үлэнхэй, тэрэ доройтолгоһоо гаража байна.

Муу юумэн түргэнөөр мартагдадаг. Мүн ондонь нэлгэжэ ердэг хайншы юумэндэ түргэнөөр даданаш: хайн байхадань, байхал ёһоороо тиигэнэ гэжэ ханагдана. Тиимэһээ оройдоол табан жэлэй туршадэ Россин хэр зэргэ ондоо болоһоние олон хүнүүд мүнөөдэр юрэ ойлгоношыегүй.

(Түгэсхэлын 2-дох
нуурта)

ТЕРРИТОРИАЛЬНА БА УЧАСТКОВО ХУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ ЗУБЛЭХЫ ДУУТАЙ ЭРХЭТЭЙ ГЭШҮҮДЭЙ, РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРЕЗИДЕНТЭ КАНДИДАТ Б.Н. ЕЛЬЦИНЭЙ АДАГЛАГШАДАЙ РЕПУБЛИКАНСКА ЗУБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХАНДАЛГА

Бидэ, Буряад Республикын хунгуулиин комиссинуудай зүблэхэ дуутай түлөөлэгшэд, Россин Президентэ кандидат Б.Н. Ельцинэй адаглагшад хунгалта эмхитэйгээр үнгэргэхэ, адаглалга хэхэ, Россин Президентын хунгалтые хуулиин үндэһөөр үнгэргэхэдэнэ территорияльна ба участково хунгуулиин

бүхы комиссинуудта туһалха уряатайгаар Россин Федерациин Президентэ бусад кандидатуудай үмэнэһөө хунгуулиин кампаниин бүхы ади мэргэжэлтэдтээ ханданабди.

Улаан-Үдэ хото,
1996 оной июниин 6.

ЭДЭБХИТЭЙ БАЙЯЛ, НҮХЭД!

Республикадамнай байгуулагдаһан хунгуулин 786 частогта дүн хамтадаа 664224 хунгагшын...

Нелли Михайловна хунгуулин үдэрые ямар бэлдэхэлтэйгээр утгажа байһан тухайгаа хэлэжэ угыт.

Россин Президентын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидаттауд сооһоо бүридхэдэ абтаад үлэһэн, баранда мэдээжэ 11 хүнһөө июнийн 16-да нэгэндэнь лэ дуугаа үгэжэ—энэ манай Президент гэжэ нэрлэхэмнай.

Бэлдэхэлэй талаар хэлэхэдэ шимэ байна—мүнөө хунгуулин частогтауд хуу бэлэн—хүнүүдэй список тодорхойлогдонхой, комиссионууд бүридхэгдэнхэй, ажалаа ябуулжа, хунгалтын бюллетень болон бэшэше хэрэгтэй данса саарһанууд хуу үгтэнхэй.

Хунгуулин зарим округуудаар хунгажа...

эжилэнхэй гэжэ дуулааб?

—Зүб лэ даа. Зэдын, Баргажанай болон бусадшые аймагуудта хунгалта эжилээ. Юуб гэхэдэ, холо хүдөө байдаг малшадта хүрэхэ ерэхэдэ хэдэн үдэр хэрэгтэй.

Эндэ би нэгэ ажагалта хэхэ байнаб.

Хуулин ёһоор болобол хунгуулин частогтауд дээрэ хунгалтын үдэр, элдэб кандидаттаудай этигэмжэтэ ба түлөөлөгтэ ноурнууд байлсаха эрхэтэй.

Хунгалтын урда тээхи ябуулагдажа байһан идхалгын хүдэлмэри тушаа юун гэжэ хэлэхэ байнат?

—Та барандаа хаража, шагнажа байна ха юмта даа, юунэй боложо байһые.

экран” дээрэ оло дахин харагдана, зариман үгы шахуу.

Би эндэ нэгэ үзэгдэл дээрэ тогтохо ханаатайб. Идхалгын хүдэлмэри хуулин ёһоор ябуулагдаха ёһотой.

Хунгалтын зарим тэды дүримүүдые тайлбарилжа үгбэлтнай хайн байгаа.

Хуулин ёһоор хунгагша бүхэн өөрынгөө нэрын списогтэ оруулагдаһаниие шалгаха эрхэтэй.

Хунгалтын үедэ бюллетень абажа, хүн өөрөө хунгаха ёһотой. Хүнэй түлөө хунгаха гэшэ огтлон хорюулай.

тоологдоо хэн. хунгуулин комиссийн гешүүдэндэ илангаяа эрилтэ ехэтэй байха ёһотой. Хэрбээ иимэ ушарнууд элирүүлэгдээ наа, хэнээлтэншанга гэжэ бү мартыг.

Ушөө юу хэлэхэб гэхэдэ, хунгахаяа ерэхэдэ паспортаяа абаад ерэхэ шухала. Жолоошонойгу, али пенсионно үнэмшэлэгнүүдээр хунгажа болохогүй.

Иймэл даа, мэдэжэ, хадуужа абаха шухала зарим эрилтэнүүд. Июнийн 16-да барандаа эдэбхитэй байбалнай.

БУРЯАД ОРОНОЙ ХУНГАГШАДТА

Мүнөө үедэ өөрынгөө программые бүхы дээрэнь хэблэн гаргаха арга намда олгодоногүй.

Росси гэшэ агууехэ гүрэн байһаншые, байхашые гэжэ би мэдэнэб.

тогтонижоронги болон жаргалта байдал эдлэхэ дүүрэн аргатай. Танай республикын баялиг буряад арадайнгаа аша туһада хэрэглэгдэхэ гэжэ би этигэнэб.

Манай ороние богонихон сагай туршада энэ түгшүүрилтэ байдалһаа гаргажа болохо юм.

Өөрынгөө арадай ухаан бодолдо этигэжэ байһанаа мэдүүлэнэб.

Манай ороной хүн зоной ухаан бодол, бэлиг таван гүрэн

турыемнай сэсэглэн халбарһан орон болгохо гэжэ найданаб.

Би хэдһинэйшье сагта хүн зоной эрхэ болон эд зөөри хамгаалхын түлөө оролдоһонби, оролдохшыеб.

Росси гэшэ халбаран хүгжэһэн, баян дэлгэр, эрхэ сүлөөтэй гүрэн байһай гэжэ юунһээшые ехээр ханаагаа зободогби.

Тание тон ехээр хүндэлэгшэ Г. ЯВЛИНСКИЙ.

Мүнөө үедэ манай орон эконоимкын, социальна, эрдэмэй ба бусадшые залануудаараа тон шахардуу байдалтай болонхой.

хунгагшын ханамжа

ТҮЛБЭРИГҮЙ ГАЗЕТЫН МЭХЭ

Не дай бог!—Россида капитализм бүтөгтохой! Россин хунгагшад анхан түрүүн Борис Ельциниие Президентээр хунгахыдаа, тэрээндэ ехээр найдажа дуугаа үгэһэн байгаа.

Дүрбэн жэл соо гүрениие дууһан унагаажэ шадаа, хүдэлхэн саг соонь хэдэн зуугаад, мянгаад завод, фабриканууд, колхоз, совхозууд хандаран бэлааб?

Америкэ, Итали, Кипр, Испани, Греци болон бусад хари гүрэнүүдтэ Россин баяшуул гэр байрануудые худалдажа байхай. Мүнөө дээрээ 30 мянга

гаран гэр байра харин гүрэнүүдтэ худалдажа абагшад мэхэ гохо гаргажа, гүрэнэй зөөри үбэршэлхэн зоной СССР гүрэнэй байха үедэ хари гүрэнэдэ гэр байра абаагүйнш мэдэжэ.

Энэ жэлэй апрель һараһаа Б. Ельцинэй тала баригшад “Не дай бог!” гэхэн түлбэригүй газетэ гаргана.

СССР гүрэнэй байхада, уржажа ябаһан залуу үетэниие жаргаланта сагта халбарһан ургы сэсэгүүд гэдэг бэлэй.

Б. Ельцин арад зондоо аша туһа хүргэхэм гэжэ ханаа наа, “Не дай бог!” гэхэн газетэдэ гаргашалагдаха мүнгөө, шанар хайнтай саарһажа, үнгэтэ шэрээ

республикануудай болон районнуудай газетэнүүдтэ үгэхэл байгаа.

Жэшээн буряад арад зонойнай омогорхол ори ганса “Буряад үнэн” газетые “Не дай бог!” газетын үнгэтэ шэрэ хэрэглэжэ хэблээ наа, уншагшад эдэе хоолтоёо адылар сэгнэжэ, өөһдөө захил хэжэл мэдэхэ нэн бшуу.

Хүдэтэ манай түрэл “Буряад үнэн” газетын уншагшад, июнь нарын 16-да үнгэрхэ Президентын хунгалтада хайнаар шүүжэ, аша гүшанарайнгаа хожомой хайн хайхан ажаһуудал тухай бодожо үзэе.

Б. БИРБАЕВ, СССР-эй, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, Буряад Республикын габьяата багша.

ШАГНАЛНУУД

Гүрэн түрын урда габьяатай байһанайнь ба уни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар шагнагдаба гэбэл:

Хүндэлэлэй орденуор Кушеев Бимба Гатаповичы - “ПТУ-техникум” гэжэ Улаан-Үдын хуралсал-үйлэдбэрийн комплексн эдх эреглегшэдэй кооперацийн музейн директор.

Хани барисаанай орденуор

Поломошнов Геннадий Яковлевичы - Буряад Республикын Хягтын районной Хягтын-Адагай гахайн комплексн директор.

Экономикын ба финансын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар “Россин Федерацийн габьяата экономист” гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо гэбэл:

Горлов Василий Михайловича - Буряад Республикын Промышленностиин, энергетикын ба транспортын министрстваың таһагай начальнир; Шлыкова Галина Васильевна - Буряад Республикын финансын министр.

Эдее хоолой индустриин талаар габьяатай байһанайнь ба уни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар “Россин Федерацийн эдее хоолой индустриин габьяата хүдэлмэрилэгшэ” гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо гэбэл:

Бурибо Михаил Петровича - Буряад Республикын “Хилээмэн” гэхэн акционернэ бүлгэмэй слесарь-наладчик;

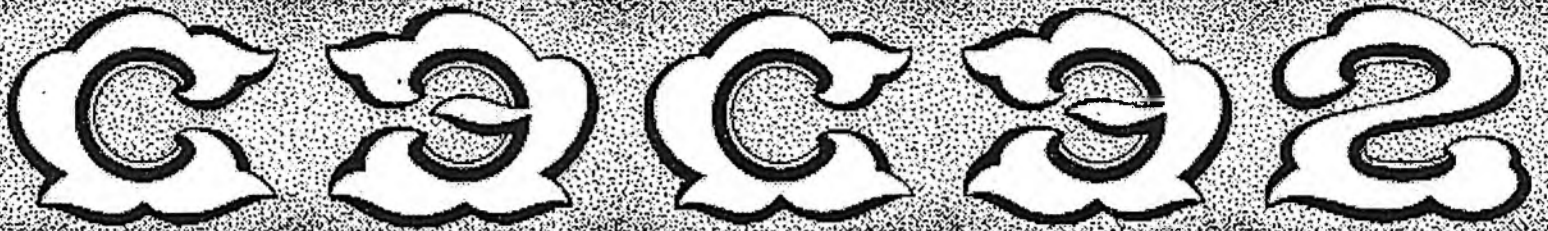
Цыденов Борис Балдановича - “Бурятхлебпром” гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор.

Эрдэм шэнжэлэлгын талаар габьяатай байһанайнь ба уни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной июнийн 3-най Зарлигаар “Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша” гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Алексеев Михаил Лазаревича - Россин Эрдэмэй академиин Сибириин отделениин Байгалаи бодомжотойгоор ашагалгын Байгалаи институтай таһагые даагша; Кашин Владимир Капсимовича - Россин Эрдэмэй академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй Биологиин институтай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Лидия Чимитовна НИМАЕВАТАЙ журналист Д.ЭРДЫНИЕВА уулзажа, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйба.

- Уян нугархай абари зан, бүхы юумэндэ ханаагаа зоболго, угаа ехэ харюусалга, тэсэбэри - эдэмнай эхэнэр хүндэ байгаалиин үршөөлөөр үгтгэн шэнжэнүүд мүн. Тиймэһээ эхэнэр хүтэлбэрилэгшэ арад зондоо хэды ехэ туһа хүргэжэ шадаха байна! Лидия Чимитовна, танай шадамар бэрхэ хүтэлбэри дотор Буряад Республикын Эхэнэрнүүдэй холбоон ехэ хүдэлмэри ябуулаа, ябуулашье. Социально-экономическа асуудалнуудые шийдхэлгэ, Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Федерациин Советтэ хабаадалга... Эхэнэр хүнэй ээм дээрэ хэды ехэ ашаан табигданхай! Теэд Та эсэһэн хэбэр харууддаггүй, ходел дорюун, нэгэл жэгдэ

болбосоронги политик байһанаа харуулаат. Шадамараар "жолоодоогүй хаа", үгэ буляалдаануудай хайшаа "халихань" мэдэгдэхээр бэшэ шэнгээр үзэгдөө һэн.

Үндэр болбосоролтой, мүхэшгүй зоригтой, эрэгтэйшүүлхээ дутахагүй ухаан бодолтой эхэнэрнүүд ехэ политикада ерэдэг байна гэжэ олохон зон ханаһан байха. Бүхы юумэнэй гүн соо ябахын түлөө болбосоролоо үшөөл дээшлүүлхэ, мүлихэ үе болодог гү?

- Болонгүй яахаб. Ямаршье хүн болбосоролоо дээшлүүлхэ, дүрбэн тэгшэ болохо гэжэ эрмэлзэхэ ёһотой. Бүхы наһараа нураха гэжэ хэлсэдэг ха юм.

- Бүгдэ буряадуудай хоёрдохи съезд дээрэ бүлэг

дэлгээгээ. Московско областиин табан городой промышленне предприятинуудтай харилсаан тогтоогдоһон байна.

Эдэмнай саашадаа республикынгаа социально-экономическа байдал найжаруулгада ехэхэнээр нүлөөлхэ хэмжээнүүд болоно. Бүхэдэлхэйн банкын түлөөлэгшэд Москваһаа бусахатаймнай адли Улаан-Үдэрээд очоо һэн. Тобшоор хэлэбэл, Москвада Буряад Республикын үдэрнүүд түгэс амжалтатайгаар үнгэрөө.

- Ажалайнгаа нэгэ үдэр тухай тобшоор хоорэжэ үгыт. Уншагшаднай һонирхохо байха.

- Четвергын үдэрые абаад үзэе. 8 саг 30 минутада картографиин асуудалаар зүблөөн, удаань 10 сагта Улаан-Үдын 330 жэлэй ойдо бэлэдхэлээр зүбшэн хэлсэлгэ. Тэрэнэй дүүрэмсээр ород драмын театрай барилгада хабаатай асуудалаар зүблөөн ("Дружба" кинотеатрые тэрэндэ дамжуулха тухай шийдхэбэри абтахаар хараалагдаана. Дамжуулаашье һаань, кинофильмнүүд харуулагдадаг байха.) 12 сагта нэгэдхэгдэмэл бизнес-түб тухай (Британиин университеттэй) хөөрэдөөн, үдын хоолой һүүлээр Элүүрые хамгаалгын министрствын түлөөлэгшэдтэй уулзалга...

- Сүлөөтэй сагайнгаа хоморшье һаань, юу хэхэ дуратайбга?

- Зуһаландаа басагантаяа, хурьгэнтээ ажал хэхэ. Гэрэй ехэнхи ажал басаганни хэдэг.

- "Буряад үнэндэ", "Сэсэгтэ" юу хүсэхэ байнабта?

- Республикынгаа ажабайдалай эгээл гүн соо ябаха, һонирхолтой материалнуудые бэшэхыетнай, олон уншагшадтай болохыетнай хүсэнэб.

- Лидия Чимитовна, хэды сүлөөгүйшье һаа, һамбаа олохо, асуудалнуудта харюусаһандатнай баярые хүргөөд, бэлэн бэшэ ажал хэрэгээ амжалтаар шэмэжэ ябахыетнай хүсэнэб.

- һайнта даа.

ЗАМАЙНГАА ХУШЭРТЭ ЭСЭНГҮЙ...

ябадагта...

- Үнэхөрөөшье, сүлөөгүй ажалтайб. Теэд хүндэ байна даа, эсээб гээд бээ һула табиха эрхэгүйб. Тиймэһээ бүхы юумэндэ һонор һүбэлгэн, саб гэмэ ябахые оролдохош. Үетэн нүхэдни, түрэлхидни, нютагаархидни сог зали бадаруулжа, шэнэ хүсэ шадал нэмээжэ байдаг. Тийгээдшье өөрөө анханһаа ханаа амар байжа шададаггүй табисууртай байжа болооб. Ямар нэгэ асуудалай һайнаар шийдхэгдээгүй һаа, сэдхэлээ үбдэхэш. Тэрэ асуудалдаа дахяад бусаагүйдөө ханаагаа амархайгшэ... Танай хэлэгшээр энэ, үнэхөөрөөшье, эхэнэр хүндэ хабаатай шэнжэ байжа болоо.

- Лидия Чимитовна, Та бүгдэ буряадуудай съездые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, ёһотойл

залуу демокрадууд буряад арадай Конгресс байгуулха асуудал зүбшэн хэлсэхые гэнтэ дурадхаһан байна. Энээн тушаа делегадуудай һанамжанууд ондо ондоонууд байна һэн.

Лидия Чимитовна, танай һанамжа ямар бэ?

- ВАРК хадаа буряад арадай үндэһэн соёл, заншал һэргээхэ зорилго урдаа табина. Конгресс - политика мүн. Харин политика юун бэ гэжэ эли ха юм даа. Иигэжэ Конгресс байгуулха дурадхал дэмжэнгүйб. Тийгээдшье Үндэһэн Хуули дотор энээн тухай огто хэлэгдэнгүй. Мүнөө бидэ үндэһэтэд хоорондын харилсаа бэхижүүлхэ гэнэн зорилго урдаа табиха ёһотойбди. Элдэб олон үндэһэ яһатад республика доторнай ажаһууна гэжэ бү мартаа.

- Дээдын зургаанай олонхи хүтэлбэрилэгшэд үндэһэн арадай хэлэ

халташье мэдэхэ, шудалха гэжэ оролдодоггүй гээд съездын делегат Г.Н. Манжуев хэлэһэн байна. Энээн тухай танай һанамжа.

- Үндэһэн арадай хэлэ шудалхые уялгалха гэжэ яахабибди даа. Эндэ хүн бүхэнэй, өөрын дуран бэээ. Леонид Васильевич Потапов буряад хэлэ һайн мэдэдэг. Ондоошье хүнүүд үсөөн бэшэ. Би өөрөө түрэлхи хэлээ мэдээ аабзаб даа. "Буряад үнэниие" һонирхон уншадагби. Бодомжотой статьянуудые гаргадаг сэсэн газетэ гэжэ ханагшаб.

- Москвада Буряад Республикын үдэрнүүд үнэгэргэгдэжэ, экономикыншье, соёлойшье талаар бүхы арга боломжонуудаа харуулжа ерээт. Тэрэндэ ехэ мүнгэн гаргагдаашье һаа, һөөргөө гэхэрюулэгдэхэ байгаа бээ. Олон хэлсээнүүд баталагдаа ёһотой...

- Ехэл ажал хэгдээ. Буряад Республикые һайн мэдэхгүй зон олон байна гэжэ эдэ уулзалганууд элирүүлээ. Хольнишье, дүгыншье хариин ороноуудаа байха федеральна зургаанууд Буряад ороние гайхаңгыар "нээгээ" гэжэ хэлэлтэй. Арбан табан хариин гүрэнэй фирмэнүүдтэй экономическа хэлсээнүүд баталагдаа. Буряад Республикын Экономикын министрствын эмхидхэн инвистиционно проектнүүдэй "түхэрээн столдо" федеральна албан зургаануудай, уласхоорондын инвистиционно жасануудай олон түлөөлэгшэд хабаадаа. "Түбэд медицинын атлас" хэды олонзоние суглуулааб! Улаан-Үдынай предприятинууд, тэрэ тоодо авиазавод, "Теплоприбор", "Нарин" сэмын мануфактура", мяханай комбинат выставкэнүүдые

БАЙДАЛНАЙ ХЭЗЭЭ НАЙЖАРХАБ?

Россин Президент ямар байха ёһотойб? Б.Н. Ельцин дүрбэн жэлэй туршада гүрэнине толгойлоо. Тэрэнэй хэһэн хубилалтануудай дүнгүүдээр урмашахаар гү? Мүнөө хэһэн түлөө дуугаа үгэхэбта? Иимэ асуудалнуудтайгаар хэдэн эхэнэрнүүдтэ хандабаб.

Лариса НЕЛЫШЕВА, олзын хэрэг эрхилэгшэ: Гүрэн түрые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ шадаха талаар дүршэлтэй, эрид шийдэнги зантай хүн лэ Президент байха ёһотой. Мүнөө юугээшье хэжэ ябахаданнай, хамаагүй болошоһон саг. Хашалта, хорилто гэжэ огто үгы. Энэ муу бэшэ. Гэбэшье журам

байха ёһотой. Тэрэнгүйгөөр урагшаа ябахгүйбди. Манай бүлэ Ельциниие дэмжэнэ.

Татьяна БАГАДАЕВА, эхин классай багша: Хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэдэг, үнэн сэхэ, айкабтар харюусалгатай хүн гүрэнине толгойлохо ёһотой. Юрэдөө һүүлэй жэлнүүдтэ һандаралгаһаа ондоо юумэн харагданагүй. Би Зюгановай

түлөө дуугаа үгэхэб.

Валентина БАЗАРОВА, гурбан үхибүүдэй хэ (мүнөө дээрээ ажалгүй): Зоний ажабайдал һайн тээшэн хубилгахые оролдохо гээшэ гүрэнине толгойлогшын гол зорилго. Сэбэр һэшхэл, хэлэһэн үгэдөө хүрэлгэ, үндэр болбосорол Президентын гол шэнжэнүүд гэжэ ханаха байнаб. Мүнөө тойроод найжаржа байһан юумэн үгы даа. Доройтон уналгаһаа ондоо юумэ ажаглагшагүйб. Сэнгүүд "жолоодогдохое" болёо хэбэртэй. Ходел

дээшэлжэ байха... Залхуутай болошоо. Хэнэй түлөө дуугаа үгэхээ үшөө һайнаар бодожо үзэхэб.

Долгор Галсановна, пенсионерка: Холье шэртэн хараһан хурса һонор ухаан бодолтой, һаһатай зоние хүндэдэг, залуушулда эсэгэ мэтээр хандадаг хүниие Президентээр һунгаха ёһотойбди. Орон доторнай мүнөө бүхы юумэн һула табигданхай. Ехэл бэрхэтэй саг ерээд байна. Байдалнай хэзээ найжархаб гэнэн асуудал табиха дуран

хүрэнэ. Зюгановай түлөө дуугаа үгэхэ ханаатайб.

Наташа, 21 һаһатай гэрэй эзэн эхэнэр: Залуу бүлэнүүдтэ анхарха, туһалха президент һунгаданай гэжэ хүсэнэб. Үбгэмни һаял ажалтай болоо. Нарай үхибүүтэйбди. Өөһэдын гэр байхагүй... Хүндэшэг даа. Бүхы орон доторнай хүшэр гэжэ мэдэнэ. Теэд ходо нимэ байхагүй юм бэшэ гү... Хэнэй түлөө дуугаа үгэхээ шийдээдүйб.

Д. ДАНЗАНОВА хөөрэддэб.

ХАТАРАЙ НАЙНДЭР

Май харын 25-да оперо болон баледэй театр соо "Вдохновение" гэж нэрлэгдэн бална хатарай хүүгэдэй болон ехэшүүлэй жэшээтэ ансамблиин концерт болоон байна. 17 жэлэй туршада энэ ансамблие Вера Магуханова бэрхээр хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнтэй хамта найхан ВСГИК дүүргэнэн А. Бергасова ажаллана.

Бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг талаангаа эдэ бэлигтэй багшанар, балетмейстернүүд шабинартаа дамжуулаа. Тэдэнэй эгээл дуратай шабинар, хатаршад Г. Мардаева, А. Зубенко гэгшэд харагшадта ехэтэ найшаагдадаг юм.

Тэдэнэр Латинн Америкын огсом хүгжэм доро хатархадаа, оперно театрай тайзан дээрэ тон зохидоор номернуудаа гүйсэдхөө. Харагшад тэдэниие халуун алыг ташалгаар угтахан байна.

Энэ ансамбльда бэрхээр хатардаг шэнэ халаан би болонхой. Тэдэнэй дунда П.Беленький, Т. Пластинина, А. Чебунин, С. Ключина, Е. Григорьев, Ю. Вишнякова гэгшэд ороно.

Ансамбльда хэдэн бүлэг би. Нэрлэбэл, багшуулай, дунда наһанай, ехэшүүлэй бүлэгүүд

гээд тоологдоно.

Онсолбол, 5-наа эхилээд, 25 наһа хүртээр наһатайшуул энэ ансамблиин хүдэлмэридэ хабаададаг юм. Зал соо нууһан хүнүүдые эгээл бага наһанай хүүгэд хатар наадаараа хүжээбэ. Илангаяа эгээл багахан хүбүүн эндэ сугларашадта зохишоогдобо. Орёо хатарнуудые тэрэ бэрхээр гүйсэдхэн байна. Хэн мэдэбэ, хэзээ нэгэтэ энэ хүбүүн хатарай ерээдүйн "одон" болохо аалам?!

Илангаяа "Инаг дурана хүсэн" гэнэн эстрадно-хатарай найруулга булганда хадуугдаа. Эндэ хатарай арга, гэрэл туяагаар шэмэглэлгэ, костюмууд ехэ зохидоор тааруулагданхай.

Харагшадтай зүрхэ сэдхэлые хатарай энэ найндэр баясуулаа. Энэ концертын хүүлдэ тэдэнтэй хамта харагшад вальс, ламбада, танго, мамба гэнэн хатарнуудые гүйсэдхөө. "Вдохновение" ансамблиин бүхы бэлигтэндэ, хүтэлбэрилэгшэдтэ баяр хүргөөд, үшөө ехэ амжалта хүсэнэбди.

Лариса САНЖИЕВА,
композитор.

УРАН БЭЛИГЫНЬ НАЛБАРАГ ЛЭ!

найхан үнгэрэн театральна (хүүшын долоодохи) искусствын павильон хүүхэддэй "Ульгэр" театрта нээгдэбэ. Үнгэрэн жэлэй хүүлэй нараһаа эхилээд, энэ сезондо нара бүхэндэ павильонтой үүдэн нээгдэжэ байгаа. "Юндэ иигэжэ нэрлээ юм гэхэдэ, энэмнай олон янзын искусство нэгдүүлэн удхатай", - гэжэ хүтэлбэрилэгшэ, композитор Л. Санжиева гэмдэглэбэ.

Театрай фойе соо уран зурааша В. Базаровай зурагуудай выставкэтэй сугларашад танилсаба. Эндэ дэлгэгдэнэн олсн зурагуудын харахада, аятай, зүрхэ хүдэлгэмөөр.

Энэ павильондо мэдээжэ модельер З. Дамбиевагай үндэр гоё басагад эдэб янзын хубсаһа харуулжа, моодын театр гэнэн алдар нэрээ үшөө дахин элрүүлээ.

Үшөө нэгэ хонирхолтой юумэн гэхэдэ, хүгжэм дуун зэдэлээ. Филармонийн дуушан А. Пурбу (аккомпаниаторын Л. Хегай) буряад дуу, ород романснудые дуулажа, концертые шэмэглэбэ.

Залуу дуушад Б. Будаев, Д. Бальжинимаев энэшье удаа павильонуудай үдэшэнүүдтэ хабаадажа, буряад эстрадна дуунуудаар сугларашадые баясуулабэ. Хүгжэмэй колледжын студент К. Буиновай дуулаһан романснудай найшаагдаа.

Республикын габыята артистка С. Бунева композитор Л. Санжиевагай зохёонон дуунуудые хангиурдаа, үшөө нэгэ хальмаг поэт Санджиевай үгэ дээрэ зохёогдонон дууень түрүүшынхие дуулаба.

Композитор Л. Санжиева поэт Б. Дугаровай үгэнүүд дээрэ зохёонон композицияа эрдэмтэ А. Тиваненкэдэ зориулан

байна. Л. Санжиевагай фортепьяно дээрэ наадажа байгаад дуулахадань, сугларашад хонирхобо.

Түүхын эрдэмэй кандидат, Улаан-Удын мэрай туһалагша А. Тиваненко эрдэмэйнгэ ажал тухай хэдэн үгэ хэлэбэ. 150 гаран хада хабсагайн үни урда сагай зурагуудые шэнжэлжэ, зургаан ном гаргаһан юм.

ВСГАКИ-гай студентнэр Г.Петрунин С. Неверов хоёр павильонтой эдэбхитэй хабаадагшад юм. Түрүүшынхинь шадамар гитарист, ород, англи хэлэн дээрэ дуунуудые дууладаг, нүгөөдэнэ уран үгөөрөө сугларашадые хонирхуудаг. Республикын арадай артист В. Шулгин ород арадай дуу ханхинуулаба.

Буряадай нэгэдэхэ лицейн "Наран" ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнэ Россин габыята артистка К. Шулунова) хатар, дуунтай, монгол арадай фестивалиин "Бон-баяраа" гэжэ гимнтэй танилсуулаба. Поэзүүд эндэ ерэжэ, өөрынгөө шүлэгүүдые уншадаг заншалтай болоон байна. Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ

М. Банщикова, хүгжэм-литературын "Олимп" нэгэдэлэй ударидагша С. Нестерева, искусство шэнжэлэгын кандидат А. Тумахани, кооперативна техникумэй багша Л. Хадаханэ, Д. Абидаев гэгшэд шүлэгүүдээ уншаба.

Театрай директор Б. Дышенов ерэхэ сезондо энэ хүдэлмэриее үргэлжлүүлхэ байһанаа мэдүүлэбэ. Сугларашад павильонийе эмхидхэнэн композитор Л. Санжиевад нэгэн дуугаар баярые хүргэнэн байна. Мүнөө олон юумэнэй орёо хүндэ болоон сагта нарадаа нэгэ удаа эмхидхэгдэдэг павильондо спонсорнуудай туһаламжа ехэ хэрэгтэй болодог.

Ерэхэ сезондо заншалта болоон павильонтой эмхидхэгшэдтэ үшөө ехэ амжалта хүсэжэ, олон нүхэдтэй болохыень үресе. Залуушуулай, бусад бэлигтэйшүүлэй талаан саашадаашье урган халбарал лэ!

Д. АБИДАЕВ,
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: павильонтой үдэшин үедэ.
Д. АЛТАЕВАЙ фото.

ЗУГААЛАЙН НУРГУУЛИ ЗУГААДАА УРИНА!

Шэтын областиин Агын автономито тойрогой Могойтын районой дэбисхэр дээрэ оршодог Зугаалайн дунда хургуули анхан 1911 ондо нээгдэн түүхэтэй. 85 жэлэй туршада энэ хургуулиие хэдэн зуугаар хүбүүд, басагад дүүргэжэ гараһан байха. Эрдэмэй зингаатай, хонин намтартай хүнүүд шабинарайн дундаһаа олоор уржага гаранхай.

Түүхээр баян энэ хургуули байгша оной июнин 29-30-най үдэрнүүдтэ 85 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэхээ байна. Тиймэнэе үнишые, хаяшые дүүргэнэн бүхы шабинараа Зугаалайн хургуули зугаа найртаа урижа байна гэжэ дуулганабди.

Зугаалайн хургуулийн дирекци ба багшанар.

"ШЭНЭ ГЭР ХЭНЭЙБ?"

Буряадай мэдээжэ драматург Батомунко Пурбуев "Шэнэ гэр хэнэйб?" гэнэн хоёр үйлэтэй комеди 1987 ондо бэшэжэ, удаань буряад драмын театрай тайзан дээрэ харуулаад, республикын ниислэл хотын хүн зонийе нилээн хужарлуулаа, үнэн зүрхэнһөө баясуулаа бэлэй.

Мүнөө Хурамхаанай аймагай Дэрэнэй арадай театрай гэшүүд энэ шог ёрто, энээдэ зугаатай зүжэгые найруулан табижа, нютагаархидаа баясуулаба.

Зүжэгэй гол рольнуудта Алла тосхойной дунда хургуулийн ород болон буряад хэлэнэй багшанар, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд, нютагай залуушуул хабаадалсажа, хонирхол татамаар наадаба.

Зүжэгэй гол герой Бутидмаагай ролийе гэрэй эзэн эхэнэр Эльвира Кушеева гүйсэдхэжэ, харагшадтай үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Зүгшэн Содбын роль Дэрэнэй дунда хургуулийн дэргэдэхэ эвенк түбэй уран зурааша, модошо дархан Евгений Майоров шадабаритай бэрхээр наадажа, хүн зонийе гайхуулан, нютагаархидтаа магтуулаба.

Нютагай соёлой байшангай директор Андрей Майоров Содбын дүү Барасай роль үнэншэмэ гоёор гүйсэдхөө гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Аха дүү Майоровууд арадай театрай эгээл эдэбхитэйшүүлэнь юм.

Бутидмаагай гахайшанаар хүдэлдэг Жалма басаганай ролийе соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Оюуна Ринчинова найнаар гүйсэдхөө. Энэ нүхэрнай нимэ харюусалгата рольдо түрүүшынхээ наадабашье, түрэл буряад хэлээ найн мэдэдэг байһанаа харуулаа.

Дунда хургуулийн буряад хэлэнэй багша Светлана Миронова Барасай хамган Дулмын дүрые зохидхонор, этигэмээр найруулаа.

Арадай театрай үнинэй, эдэбхитэй гэшүүн, жолоошоноор хүдэлдэг Валерий Дашиев Бутидмаагай хүрьгэн Дондогой рольдо найнаар наадаба.

Колхозой ветеринарна врачар хүдэлдэг Николай Бадмаев түрүүшынхээ тайзан дээрэ гарабашье, библиотекарь мэргэжэлтэй Сэсэгмаагай үбгэн Доржын роль шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, олоңдо найшаагдаба.

Нютагай дунда хургуулийн ород хэлэнэй багша Оюуна Галсанова Сэсэгмаагай образые тобоймо хурсаар найруулаа гээд тэмдэглэлтэй.

Зүжэг табижа хэрэгтэ Буряад Республикын габыята артист Жан Балданов ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай артист Жан Балданов хадаа үшөө хургуулида хуража ябаханаа эхилээд, Дэрэнэйнгээ арадай театрай хүдэлмэридэ ехэл эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, олон тоото зүжэгүүд соо гол рольнуудта наадаһан, тэрээгээрээ гансаһе аймаг бэшэ, мүн үргэн баян Буряад орон дотороо мэдээжэ болон алдаршаа юм.

Энэ зүжэгэй хүгжэмыень нютагай соёлой байшангай баянист Алексей Санжиев хүтэлбэрилэн гүйсэдхөө.

Г. БАДМАЕВ,
манай корп.

Газетымнай удаадахи дугаар июнин 14-дэ гараха.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО-КОЛЛЕГИ: РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлошо), ЖИГЖИТОВ Б.-М. Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р. Б. (Буряад Республикын Президентын ба Правительствоын аппарат), СМЯДРОН Д. Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), танагуудые даагшад: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ОЧИРОВ С. Д., САМБЯЛОВА Т. В., ПИНТАЕВ В. И. (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Калалдаршвиллин үйисэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4170. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7782.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарини - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, танагууд: нийтын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическэ - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрини ба мэдээлэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуултын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурягтя" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтерн - 2-23-67, вахта - 2-35-95.